

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ-
РУДАРСКО-ГЕОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

11120 Београд 35, Ђушина 7, п.п. 35-62
Тел: (011) 3219-100, Факс: (011) 3235-539
Е-маил: dekan@rgf.bg.ac.rs

**UNIVERSITY OF BELGRADE,
FACULTY OF MINING AND GEOLOGY**

Republic of Serbia, Belgrade, Djusina 7
Phone: (381 11) 3219-100, Fax: (381 11) 3235-539
E-mail: dekan@rgf.bg.ac.rs

**Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Број: 353-02-23074/2021-03

Датум: 01.11.2021.

Београд

Предмет: Одговор на примедбе Техничке комисије у вези оцене Студије о процени утицаја на животну средину пројекта откопавања и припреме кречног камена у лежишту "Заграђе-5"

На основу члана 22. и члана 23. Закона о процени утицаја на животну средину («Сл. гласник Р. Србије» број 135/04, 36/09, и члана 1. став 2. Правилника о раду техничке комисије за оцену студије о процени утицаја на животну средину («Сл. гласник Р. Србије» број 69/05), Министарство заштите животне средине је за оцену предметне студије о процени утицаја на животну средину образовало Техничку комисију која је извршила преглед Студије.

Техничка комисија је констатовала да је предметну Студију неопходно вратити на дораду/допуну.

Примедбе и недостаци које треба отклонити, као и одговори обрађивача Студије:

1. **Примедба:** „Недостаје Изјава руководиоца израде Студије о међусобној усаглашености документације и примене важећих закона и прописа.“

Одговор: Сагласно примедби приложена Изјава руководиоца израде Студије о међусобној усаглашености документације и примене важећих закона и прописа.

2. **Примедба:** „Учесници у изради студије својим потписима нису потврдили учествовање у изради предметне студије.“

Одговор: Сагласно примедби учесници у изради студије су својим потписима потврдили учествовање у изради предметне студије.

3. **Примедба:** „С обзиром да је прошао рок у појединим решењима, мишљењима, потребно је констатовати их у Студији и навести шта ће се урадити по том питању.“

Одговор: Сагласно примедби приложена су ажурирана решења и мишљења.

4. **Примедба:** „Приложена информација о локацији број 350-10/2020-111/05 од 26.02.2020. је престала да важи. У Решењу Министарства заштите животне средине Републике Србије о одређивању обима и садржаја студије о процени утицаја на животну средину, у тачки б. се констатује: "Уз студију о процени утицаја на животну средину потребно је приложити све услове и сагласности других надлежних органа и организација у складу са посебним законом - информацију о локацији (не старију од 6 месеци), водне услове, услове Завода за заштиту природе Србије, услове Завода за заштиту споменика културе и др".“

Одговор: Приложена информација о локацији број 350-10/2020-111/05 од 26.02.2020. није престала да важи. У достављеној Информацији о локацији у оквиру Посебних напомена стоји: „Ова информација о локацији важи до промене закона или плана на основу којих се издаје. Ова информација о локацији издаје се подносиоцу захтева ради прибављања потребних услова и сагласности за радове који се планирају на предметној локацији, као и ради регулисања других потреба пред надлежним државним органима“.

5. **Примедба:** „Водни услови су престали да важе.“*Водни услови престају да важе по истеку 1 године од дана њиховог издавања, ако у том року није поднет захтев за издавање водне сагласности* (Водни услови бр. 325-05-00317/2020-07 од 12.05.2020). Решење о издавању водне сагласности је од 14.01.2011. године.“

Одговор: Сагласно примедби приложени су ажурирани водни услови.

6. **Примедба:** „Потребно је прибавити Мишљење Завода за заштиту природе о испуњености услова који су дати у Решењу бр. 020-2113/3 од 13.10.2021. У тачки 4. поменутог Решења се каже: „У поступку усвајања Студије потребно је од Завода прибавити мишљење о испуњености датих услова из овог решења“.“

Одговор: Сагласно примедби приложено је Мишљење Завода за заштиту природе о испуњености услова који су дати у Решењу бр. 020-2113/3 од 13.10.2021.

7. **Примедба:** „У оквиру Поглавља 2. недостаје: „Копија плана катастарских парцела на којима се предвиђа извођење пројекта са уцртаним распоредом свих објеката”(Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину „Сл. Гласник РС”, бр. 69/2005).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 2.1. уз додати графички прилог 2.

8. **Примедба:** „Студија не садржи податке о потребној површини земљишта за време извођења радова, као и површине која ће бити обухваћена када пројекат буде изведен (Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину, члан.3, став 2). Односно, не садржи податак о укупној површини простора који је предмет Студије (Завод за заштиту природе, тачка б).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 2.1.

9. **Примедба:** „Није приказан положај свих изворишта за водоснабдевање, у односу на предметни објекат (водоводи и индивидуални бунари или каптирани извори) са којима се локално становништво снабдева водом, и то: удаљеност, угроженост, Зоне санитарне заштите. На стр. 20. се констатује: „Снабдевање водом за насеље Доња Бела Река обезбеђује се из изворишта „Сурдуп” преко јавне водоводне мреже, којом се управља централизованом на нивоу општинског комуналног предузећа”. Како се снабдева остало становништво?“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 2.5.

10. **Примедба:** „У вези са претходном констатацијом, неопходно је прибавити Изјаву надлежног ЈКП у којој се наводи локација предметног објекта у односу на Зоне санитарне заштите. У тексту, на стр. 20 се констатује: "На основу потврде која је издата од стране ЈКП ВОДОВОД из Бора, дана 01.03.2010. године, види се да у окружењу површинског копа „Заграђе 5” нема регистрованих Зона санитарне заштите". Поменута Потврда није приложена, а с обзиром да је из 2010. године, потребно је прибавити нову.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста у поглављу 2.5 и прилогу 6.

11. **Примедба:** „Поглавље 2.3. Геоморфолошке карактеристике терена. Дефинисати ерозионо подручје и интезитет и категоризацију ерозионих процеса, како би се дефинисале антиерозионе мере.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста у поглављу 2.3.

12. **Примедба:** „У оквиру поглавља 2.5. Хидролошке карактеристике навести тачну удаљеност најближих водотокова, а посебно реципијента (Бела река, Равна река).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 2.5.

13. **Примедба:** „Поглавље 2.10. Услови Завода за заштиту споменика културе Ниш (бр. 89/2 од 02.09.2009) који се помињу на стр. 27, нису приложени. Потребно је позвати се и на Сагласност Завода бр. 683/2-02 од 20.07.2020. која је приложен у Студији.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста у поглављу 2.10.

14. **Примедба:** „Поглавље 2.12. Постојећи привредни и стамбени и објекти инфраструктуре и супраструктуре. У оквиру овог дела приказати тачну удаљеност свих објеката, инфраструктурних, енергетских, а посебно стамбених, од предметног објекта. Томе у прилог иде констатација на стр. 72: „Лежиште кречног камена „Заграђе 5“ је удаљено од насеља, заштићених подручја, културних добара, инфраструктурних објеката и водених токова на које би могао неповољно да утиче“.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 2.12.

15. **Примедба:** „У поглавље 3.10. Врсте и количине испуштених гасова, воде и других течних и гасовитих отпадних материја. Потребно је детаљније дати приказ врсте и количине испуштених гасова, воде и других течних отпадних материја посматрано по технолошким целинама укључујући емисије у ваздух, испуштање у површинске и подземне воде, одлагање на земљиште и др. Већина података који су дати у Таб.3. 28. на стр. 69. односе се на отпад, затим приказани су само гасови од саобраћаја а шта је са гасовима од бушења, минирања и др. У поменутој табели за неке загађујуће материје не даје јасно процење количине (стоји: „испод ГВИ“).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу 3.10.

16. **Примедба:** „У поглављу 3.11. Приказ технологије третирања свих врста отпадних материја. Потребно је навести врсте отпада и евентуално неке специфичности за неке од њих. Шта је са искоришћеним уљима? Којој врсти отпада припада (опасан или неопасан). На стр. 69. стоји: „За њихово отклањање и третман биће задужено овлашћено предузеће“. Нагласити да овашћени оператери морају да имају Дозволу за управљање том врстом отпада“ (посебно ако је у питању опасан отпад).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу 3.11.

17. **Примедба:** „Неопходно је дати количине и карактеристике атмосферских вода, с обзиром да се не сме реметити природни режим (у квантитативном и квалитативном смислу) површинских и подземних вода. Извршити прорачуне за одређивање количине сувишних атмосферских вода и на основу тих прорачуна утврдити процену утицаја великих количина вода. Такође, на основу тога предвидети објекте за заштиту рудника од поплавних вода (Водни услови).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 3.6.

18. **Примедба:** „У Студији није тачно дефинисан простор (привремена локација) за одлагање откопане руде, отпадних материјала који настају у току извођења радова: отпадних уља, мазива, различите врста отпада и сл. (Водни услови, тачка 4.9.).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 3.10.

19. **Примедба:** „Поглавље 4. Преглед главних алтернатива које је носилац пројекта разматрао. Треба детаљније и прегледније приказати. Наиме, ово поглавље не садржи све тачака предвиђене Правилником о садржини студије о процени утицаја (Сл. гл. РС, бр. 69/05). У овом поглављу је потребно објаснити све разматране алтернативе и које су предности изабраних решења. Неопходно је дати: план реализације пројекта, односно временски распоред за извођење пројекта, као и за његово функционисање и престанак функционисања, датум почетка и завршетка извођења; контролу загађења; уређење одлагање отпада; уређење приступа и саобраћајних путева; одговорност и процедура за управљање животном средином, обуку, мониторинг, планове за ванредне прилике и др.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 4.

20. **Примедба:** „Поглавље 5. Приказ стања животне средине на локацији и ближој околини. Приказани резултати мерења не одражавају тренутно стање квалитета животне средине предметног лежишта. Квалитет површинских вода дат је само на основу мониторинга квалитета Борске реке. Зашто није испитиван квалитет воде Равне река, која је реципијент и која дренира све атмосферске падавине терена. На стр.131. се констатује: "Најближи водоток Равна река налази се 1100 m западно од експлоатационе границе лежишта Заграђе, а од кречане, Равна река се налази 300-400 m југо-западно и она дренира све атмосферске воде". Затим, квалитет подземне воде није рађен. Зашто? Мерења су вршена у околини погона РББ-а (за 2018 и 2019. годину). Само једно мерно место је било у близини лежишта Заграђе; Мерење буке вршено је само на два мерна места. Питање је: Зашто мерење интензитета буке није рађено у односу на најближе стамбене објекте? Потребна је гушћа мрежа мерења на адекватним местима, како би се приказало реално стање животне средине на предметној локацији.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 5.5. Потребно је нагласити да је у оквиру поглавља 9 које се односи на Програм праћења утицаја на животну средину предложен нови план мониторинга квалитета животне средине на предметној локацији.

21. **Примедба:** „У оквиру поглавља 6. Опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину, потребно је приказати: „Приказ узајамних, кумулативних утицаја елемената садржаних у анализи могућих утицаја" (Према: Правилнику о садржини Студије о процени утицаја на животну средину, „Сл.гласник РС" бр.69/05).“

Одговор: Наведени цитат са захтевом из правилника није аутентичан. Но, у оквиру поглавља 6.1. извршена је Идентификација могућих утицаја пројекта на животну средину. Анализа могућих утицаја на животну средину је спроведена на бази потенцијалних ефеката које ти утицаји могу имати на вредности појединих компоненти - елемената екосистема. У табели 6.1 је приказан резултат одређивања поља деловања предметног Пројекта како на физичко и природно окружење тако и на социјалне и економске аспекте окружења. Матрица (табела 6.1) приказује до ког обима различите компоненте - фазе Пројекта могу утицати на широку лепезу категорија – елемената животне средине током припремних радова на локацији али и касније у фази реализације пројекта

22. **Примедба:** „Нема података нити приказа о здравственом стању становништва што је обавеза према Правилнику ("Сл.гласник РС"бр. 69/05). Поглавље 6.6. треба да садржи податке о утицају предметног пројекта на здравље становништва, а не уопштене податке о утицају рударских активности на површинским коповима. С тим пре што на стр. 116. се констатује: "Насељеност у непосредној околини копа и емисија загађења, како у радној тако и животној средини представља предуслов директног утицаја предметног пројекта на људско здравље са становништва квалитета ваздуха, воде и потенцијалне емисије прекомерне буке".“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.6.

23. **Примедба:** „Поглавље 6. не садржи: Утицај пројекта на метеоролошке параметре и климатске карактеристике. Међутим, у оквиру Поглавље 5.7. Климатски фактори, се каже: „Процењује се да предметни пројекат нема утицаја на метеоролошке параметре и климатске карактеристике ширег подручја“. С обзиром да нема наведен извор на основу чега је овај закључак изведен.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.7.

24. **Примедба:** „Поглавље 6.4.3. Процена утицаја површинског копа на квалитет подземних и површинских вода. Ово поглавље треба да садржи анализу утицаја експлоатационих радова на квалитет подземних и површинских вода на непосредној локацији експлоатационог поља (Решење Завода за заштиту природе, тачка 1:12). Поглавље, угавном приказује утицај и заштиту површинског копа од површинских и подземних вода, што је предмет других поглавља.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.4.3.

25. **Примедба:** „Поглавље 7. Процена утицаја на животну средину у случају удеса. Ово поглавље не садржи: Мере превенције, приправности и одговорности за удес; Мере отклањања последица удеса (санације). Према Правилнику!“

Одговор: Према члану 8 Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину Поглавље 7 Процена утицаја на животну средину у случају удеса треба да садржи приказ у вези наведених наслова.

26. **Примедба:** „Детаљније приказати и анализирати могуће узроке за појаву ерозије и деградираних процеса, као и мере за њихово спречавање и санирање (Завод за заштиту природе; Тачка 1:9).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.5.1.

27. **Примедба:** „Обрадити превенцију ризика, мере санације након предвиђених акцидентата и процену њихове ефикасности обавештавања, као и обавезу обавештавања надлежних инспекцијских служби и установа (Завод за заштиту природе, тачка 1:15).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 7.

28. **Примедба:** „Поглавље 8. Опис мера предвиђених у циљу спечавања, смањења или отклањања штетних утицаја на животну средину (треба додати: штетних). Мере које су наведене у Поглављу 8.1. су преписане из Решења и Мишљењу водних услова, нису прописане конкретне мере које треба предузети како би се спречили негативни утицаји предметног пројекта на животну средину. Основни циљ овог поглавља је да се опишу предвиђене мере заштите, а не да се предвиде, дефинишу и сл., како се наводи у оквиру овог дела.“

Одговор: У оквиру поглавља 8.3 предвиђене су конкретне мере за спречавање, смањење и отклањање штетних утицаја на животну средину предвиђене предметним пројектом (Заштита ваздуха, заштита вода, заштита од буке, заштита од штетног деловања вибрација и минирања, заштита од пожара итд).

29. **Примедба:** „Поглавље 8.3.4. Заштита од штетног деловања вибрација и разлетања комада стена у процесу минирања, стоји: "При пројектовању технологије бушачко-минерских радова на предметном копу вођено је рачуна о сеизмичким дејству на потенцијалне објекте, који се у овом случају налазе на растојање од од 300-350 m северо-западно од границе експлоатационог поља". Предвидети конкретне мере заштите, имајући у виду близину објеката за становања (сигурносно растојање од дејства сеизмичких утицаја минирања 222 m, а разлетање комада 240 m).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 8.3.5.

30. **Примедба:** „У Мишљењу Завода за заштиту природе у тачки 1:6 стоји: „Студија треба да садржи мере и решења која се предузимају при транспорту, депоновању и руковању различитим горивима, мазивима и уљима, али и сакупљању и депоновању рабљених мазива и уља, као и њиховог транспорта до локације са које је могу преузети заинтересована и овлашћена лица и организације". Предвидети ове мере као обавезне!“

Одговор: У оквиру поглавља 8.4.1 дефинисане су мере које су обавезне за произвођача отпада.

31. **Примедба:** „Такође, потребно је: "Предвидети и анализирати адекватна средства за спречавање страдања животиња током експлоатације (евентуално постављање заштитне оgrade, могуће коришћење откопаног простора или раскривке од стране животиња као склониште и др.); Завод за заштиту природе; Тачка 1:8.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 8.3.1.

32. **Примедба:** „Детаљније приказати и анализирати могуће узроке за појаву ерозије и деградираних процеса, као и мере за њихово спречавање и санирање (Завод за заштиту природе; Тачка 9).!“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.5.1.

33. **Примедба:** „У оквиру поглавља 9. Програм праћења утицаја на животну средину, потребно је детаљније и прегледније обрадити. Навести резултате који су добијени у склопу мерења „нултог стања" животне средине, навести места и време када су мерења обављена, према плану мониторинга, с обзиром да је коп већ дужије време у експлоатацији.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 9.2.

34. **Примедба:** „Ради прегледности и лакшег праћења посебно приказати мониторинг за оне чиниоце за које је неопходно праћење и где се очекује утицај предметног пројекта на животну средину, за сваки од наведених чинилаца предвидети параметре које треба мерити, мерна места и учесталост мерења наведених параметара. Направити план мониторинга, и представити га табеларно.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 9.

35. **Примедба:** „Поглавље 9.4.1. Мониторинг површинских вода. Која је сврха издвајање посебних поглавља: Мерење емисије загађујућих материја и мерење емисије загађујућих материја, у оквиру Мониторинга површинских вода. Објаснити!“

Одговор: Мерење емисије загађујућих материја у води која се испушта из таложника у природне јаруге одакле гравитира ка реципијенту је у функцији управљања водама из система одводњавања радова на откопавању и припреми кречног камена у лежишту Заграђе 5. Додатно, анализом концентрација загађујућих материја у могућем реципијенту, омогућава се сагледавање потенцијалних утицаја пројектованих радова на квалитет водотока - реципијента.

36. **Примедба:** „У поглављу 9.2.2. Мониторинг подземних вода, се констатује да ће се узорковање подземних вода како би се утврдио квалитет вршити на три мерна места (пијезометра). Зашто ова мера није стављена у обавезну мера предвиђену у циљу спречавања, смањења или отклањања штетног утицаја на животну средину.“

Одговор: У оквиру поглавља 8.5. предвиђен је мониторинг подземних вода.

37. **Примедба:** „Предвидети редовно праћење стабилности површинског копа, појаве нестабилности, ерозије, улегнућа, одрона, спирања, јаружања и сл.“

Одговор: Подсећамо Техничку комисију да је овај захтев домен Правилника о техничким захтевима за површинску експлоатацију лежишта минералних сировина ("Службени гласник РС", број 96, 2010.), Члан 83. – „Угао нагиба радне косине мора се контролисати сваких шест месеци“. Наведени захтев представља законску обавезу носиоца пројекта (предвиђено техничком документацијом – ДРП-ом).

38. **Примедба:** „Изоставити из списка законске регулативе Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини (Службени гласник Р. Србије бр. 54/92);“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста.

39. **Примедба:** „Недостаје у прегледу законске регулативе Правилник о техничким нормативима за површинску експлоатацију архитектонско-грађевинског камена (украсног камена), техничког камена, шљунка и песка и прераду архитектонско-грађевинског камена (Сл. лист СФРЈ бр. 11/86).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста.

40. **Примедба:** „Потребно је детаљније описати и приказати тренутно стање животне средине на микролокацији око самог лежишта. На прегледу преко мапа види се да у околини постоје објекти, потребно је описати да ли неко живи у њима и преиспитати план за мониторинг животне средине.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 5.

41. **Примедба:** „Навести шта је инвеститор од обавеза преузетих према „Студији о процени утицаја на животну средину пројекта експлоатације кречног камена на површинском копу Заграђе 5, СО Бор, 2010.“ до сада извршавао и шта је био претходно прописани мониторинг животне средине.“

Одговор: У поглављу 5 Студије о процени утицаја на животну средину пројекта откопавања и припреме кречног камена на површинском копу Заграђе 5 дат је приказ стања животне средине на локацији и ближој околини на основу мониторинга квалитета животне средине у претходном периоду. Након анализе стања квалитета животне средине на локацији и ближој околини (поглавље 5) и идентификације и процене утицаја пројекта на животну средину (поглавље 6) у поглављу 9 предметне студије дат је предлог новог програма праћења утицаја експлоатације и припреме кречног камена у лежишту „Заграђе 5“ на животну средину.

42. **Примедба:** „На страни 55 „Воде које падну у подручје површинског копа Заграђе 5, биће прихваћене у водосабирнику на најнижој отвореној етажи и испумпаће се ван контуре копа. Најближи реципијент до кога може да се доведе вода кроз експлоатационо поље, Равна река, налази се јужно од копа на удаљености од око 1.500 м. Испумпана вода спроводи се цевоводом до таложника одакле гравитира ка реципијенту.“ „Инвеститор мора да предвиди канале за одводњавање ван експлоатационог поља за одвођење вода из таложника до реципијента.“ Остаје нејасно куда одлази вода из таложника, да ли до реципијента где су вршена мерења вода која долазе са површинског копа. Потребно је детаљније разјаснити како се поступа са отпадним водама.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављима 3.6, 6.4.3.

43. **Примедба:** „Навести где ће на експлоатационом пољу бити формиран плато од непропусне подлоге са таложником и сепаратором уља и масти.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 3.

44. **Примедба:** „Приложити копију дозволе од МУП-а за минирање на површинском копу.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу 11.1 и прилогу 6.

45. **Примедба:** „На страни 68 се каже: „Отпадне санитарне воде одводе се у септичку јаму коју ће према потреби празнити надлежно комунално предузеће. По могућности приказати уговор са Јавним комуналним предузећем и где се налази септичка јама. Приказати и уговор са ЈКП за одношење смећа као и за одношење опасног отпада.“

Одговор: Споразум приложен у прилогу 6.

46. **Примедба:** „Приказати на ситуационој карти где се налазе објекти за смештај отпада.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна у поглављу 3.10.

47. **Примедба:** „Ажурирати Правилник о методологији за процену опасности од хемијског удеса и од загађивања животне средине, мерама припреме и мерама за отклањање последица (Сл. гласник РС, бр. 60/94) са Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде извештаја о безбедности и илана заштите од удеса (Службени гласник РС", бр. 41/2010) у поглављу 7.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста.

48. **Примедба:** „Потребно је уз предметну Студију приложити копије извештаја о праћењу параметара животне средине од стране акредитованих лабораторија.“

Одговор: Због обима материјала (прилог преко 400 страница) тражена документација је приложена само у електронској верзији Студије.

49. **Примедба:** „По могућности приказати параметре праћења квалитета радне средине за летњи и зимски период у протеклом периоду рада површинског копа.“

Одговор: Потребно је имати у виду да се овде ради о Студији о процени утицаја пројекта на животну средину те је томе прилагођен и фокус приказа, процена и анализа.

50. **Примедба:** „За амбијентални ваздух вршена су само испитивања укупних таложних материја. Зашто је одабран овај параметар који се ради за велике загађиваче (депоније смећа, депоније пепела, термоелектране, површински копови угља итд.) уместо одређивања суспендованих честица (укупних или ПМ10) да би се добили стварни резултати мерења прашина и квалитета амбијенталног ваздуха.“

Одговор: Аутори Студије се слажу са констатацијом Техничке комисије. Желимо да подсетимо да су у поглављу 5, које се односи на приказ стања животне средине на локацији и ближој околини, приказани резултати досадашњих мерења квалитета ваздуха које је спровео носилац пројекта. У поглављу 6 приказана је процена потенцијалних опасности и очекиваних утицаја на квалитет ваздуха моделирањем дисперзије суспендованих честица ПМ10. И коначно, у поглављу 9. Програм праћења утицаја на животну средину предвиђено је мерење концентрације суспендованих честица у циљу праћења квалитета ваздуха.

51. **Примедба:** „Дефинисати и праћење укупних суспендованих честица или ПМ10 два пута годишње у трајању од по 8 дана којим би се пратила концентрација прашина са површинског копа, или обухватити са прерадом кречњака.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављима 9.3.

52. **Примедба:** „Мониторинг квалитета земљишта треба вршити у складу са Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Сл. гласник РС", бр. 88/2020).“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављима 9.4.5.

53. **Примедба:** „На страни 156 исправити SRPS ISO 1996-1:2019 и SRPS ISO 1996-2:2019 у тачки 20 и избацити тачку 25.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста.

54. **Примедба:** „Поглавље 4. је некомплетно и у њему је дато само неколико образложења у вези недостатка потребних података. Зато је ово поглавље потребно преуредити и допунити сагласно правилнику.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 4.

55. **Примедба:** „На основу чега је утврђено да „На предметној локацији нису регистроване ретке, нити заштићене врсте...фауне“? Да ли је извршен теренски обилазак предметне локације у ту сврху? На страни 77. студије наведено је да на територији општине живе, између осталих, твор, дивља мачка, рис и вук (а које се, теоретски, могу наћи и на предметној локацији), а све су то строго заштићене врсте, сходно Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, Прилог I („Службени гласник РС“ бр. 5/10, 47/11, 32/16, 98/16). Зато је потребно обратити пажњу на коментаре из последње колоне овог прилога правилника и образложено их уврстити у студију.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста.

56. **Примедба:** „Објаснити зашто у студији нису дате класе, односно еколошки статус површинских вода, сходно Уредби о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, бр. 50/2012)?“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 5.4.

57. **Примедба:** „Објаснити како ће се добијени резултати анализа подземних вода "...поредити са одредбама важеће Уредбе о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“ бр. 50/2012)", када је добро познато да су у поменутој уредби нормирани само нитрати, и то као просечна годишња концентрација?“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.4.2.

58. **Примедба:** „У вези подземних вода, у студији се такође наводи „Када је квалитет подземних вода у питању треба се руководити: Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, бр.50/2012). За овај коментар важи исто питање као и за претходни.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 6.4.2.

59. **Примедба:** „Објаснити које су одредбе Правилника о референтним условима за типове површинских вода („Службени гласник РС“ бр. 67/2011) коришћене за израду студије, обзиром да биолошки параметри (пре свега биотички индекси) нису разматрани.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 5.4.

60. **Примедба:** „У студији је потребно приказати стандарде квалитета I класе подземних вода, како би се пратио утицај испуштених вода на подземне воде.“

Одговор: „Стандарди квалитета I класе подземних вода“ ?

61. **Примедба:** „Потребно је навести карактеристике свих пијезометара који ће бити уграђени, а не само њихов положај.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 9.4.2.

62. **Примедба:** „Формални пропуст: Наведено је да су „Добијене анализе узорака воде (Борске реке) поређене са...Правилником о утврђивању водних тела површинских и подземних вода („Службени гласник РС" бр. 96/2010)", међутим, наведени правилник уопште не прописује квалитет вода у било ком смислу.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је корекција текста.

63. **Примедба:** „Достављене су примедбе од стране заинтересованих органа и организација, одн. заинтересоване јавности (Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину - РЕРИ, заведене под бр, 353-02-2623/2021-03 од 20.09.2021.године и Друштво младих истраживача - ДМИ Бор, заведене под бр, 353-02-2571/2021-03 од 14.09.2021.године) које су дате у прилогу овог дописа, и на које треба дати одговоре.“

Примедбе Друштва младих истраживача Бора

- **Примедба:** SERBIA ZIJIN COPPER DOO BOR - одгапак PBB је доставио Градској управи Бора - Одељењу за урбанизам, грађевинарске, комуналне, имовинско - правне и стамбене послове и Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Сектору за просторно планирање и урбанизам "Урбанистички пројекат за потребе урбанистичко-техничке разраде привредно - индустријског комплекса „Заграђе" у Бору, који је био на јавном увиду 28.05 - 03.06.2021.године. Тим пројектом се предвиђа изградња објеката за прераду кречњака са површинског копа "Заграђе 5" и који са њим чини јединствену целину а не само експлоатација кречњака. НЕОПХОДНА ЈЕ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ЦЕЛОГ ПРИВРЕДНО - РУДАРСКОГ - ИНДУСТРИЈСКОГ КОМПЛЕКСА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.

Није допуштено дељење пројеката за поједине објекте или фазе изградње јер се тиме не сагладава утицај комплекса на животну средину што је недопустиво по законима о заштити животне средине.

Одговор: Потребно је нагласити да је изградња, проширење или реконструкција објеката рударских индустријских комплекса који поред рударских активности обухватају и постројења и објекте прераде, без обзира да ли су у целости на експлоатационом пољу или не, у јурисдикцији два закона: Закона о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС“ бр. 101/2015 и 95/2018 - други закон. 40/2021) и Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС" бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020 и 52/2021). Због посебних регулаторних захтева наведених закона потребно је процедуре везане за њихово спровођење реализовати одвојено, па тако и поступак Процене утицаја на животну средину.

- **Примедба:** „Допунити поглавље 2.11. Насељеност, концентрација становништва и демографске карактеристике подацима о Слатини јер је комплекс за који се ради студија ближи селу Слатина него Доњој Белој Реци и имаће утицај на покретну и непокретну имовину КО Слатина а студија треба да прикаже какав и колики, можда и значајнији но на имања у КО Доња Бела Река.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста.

- **Примедба:** „Допунити поглавље 2.12. Постојећи привредни и стамбени објекти и објекти инфраструктуре и супраструктуре из разлога наведених у предходној тачки.“

Одговор: Уколико Техничка комисија прихвати наведени захтев биће извршена допуна текста студије.

- **Примедба:** „У поглављу 3.8.2. нису предвиђени системи за отпашивање и пречишћавање прашице која настаје на дробилицама примарног и секундарног дробљења, ситима примарног и секундарног просејавања.“

Одговор: У оквиру поглавља 3.8.2 на страни 64. студије приказана је шема отпашивања погона (слика 3.37 као и на прилогу 4). Техничко решење предвиђа да се у делу система где су уређаји односно извори сконцентрисани користи заједнички аспирациони систем, а где су преиспна места међусобно удаљена користе сепаратни системи отпашивања. Сви транспортери су оклопљени.

- **Примедба:** „У истом поглављу нису приказани начини отпашивања прикупљене прашице која настаје на пресипним местима.“

Одговор: Одговор је дат у одговору на претходну примедбу.

- **Примедба:** „У поглављу 3.10. нису евидентирани гасови који настају приликом минирања.“

Одговор: У оквиру поглавља 6.2.3 евидентирани су гасови који се јављају приликом минирања. Такође је коришћен Модел SLAB (Lawrence Livermore National Laboratory) за процену квалитета ваздуха у функцији расподеле концентрације угљен-моноксида (CO) насталог услед минирања на копу.

- **Примедба:** „У истом поглављу нису дати тачкасти, линијски и површински извори емисије гасова и прашице.“

Одговор: У оквиру поглавља 6.2.3 у табели 6.3 евидентирани су фактори емисије прашице у зависности од типа активности и опреме. За проверу и калибрацију укупних емисија суспендованих честица при извођењу рударских радова коришћен је Приручник прегледа емисија Европске агенције за заштиту животне средине, поглавље које се односи на рударство (EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook, 2.A.5.a Quarrying and mining of minerals other than coal). У табели 6.4 приказани су фактори емисије прашице категорије 2.A.5.a рударство – средњи до висок ниво емисија.

- **Примедба:** „У табели 3.28. нису дате количине прашице која настаје при бушењу, минирању и транспорту већ се каже да је испод ГВИ. За количине емитоване прашице ГВИ није гранична вредност за количину емитоване прашице већ је то за концентрације у животној средини.“

- **Одговор:** У оквиру поглавља 6.2.3 у табели 6.3 евидентирани су фактори емисије прашице у зависности од типа активности и опреме. У оквиру поглавља 6.2.1 у табели 6.2 дате су Граничне вредности, толерантне вредности и границе толеранције према Уредби, Владе РС, о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Сл. гласник РС бр, 11/2010, 75/2010 и 63/2013).

- **Примедба:** „У истој табели нису дате врсте и количине гасова које настају минирањем.“

- **Одговор:** У оквиру 6.2.3 поглавља у табели 6.5 дата је просечна емисија гасова испитиваних комерцијалних експлозива.

- **Примедба:** „У поглављу 8.3. Мере за спречавање, смањење и отклањање штетних утицаја на животну средину предвиђене предметним пројектом, 8.3.1. Заштита ваздуха нису предвиђене мере за смањење емисија са дробилица и сита.“

- **Одговор:** У Студији у оквиру поглавља 8.3.1 на страни 130, предвиђене су мере за спречавање издвајања прашице на евентуалним пресипним местима у систему транспорта, уситњавања и класирања кречњака применом система отпашивања са одсисних хауба.

- **Примедба:** „У поглављу 9.4.3. дата је ружа ветрова без навођења извора.“
- **Одговор:** У оквиру поглавља 2.7 Климатске карактеристике на страни 22 студије као и у оквиру поглавља 6.2. Анализа утицаја на квалитет ваздуха на страни 92. студије дат је извор руже ветрова.

Примедбе Регулаторног института за обновљиву енергију и животну средину

- **Примедба:** „Израђивач студије није пружио приказ главних алтернатива које је носилац пројекта разматрао“.

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 4.

- **Примедба:** „Опис објекта, планираног производног процеса и његове технолошке Карактеристике:
Како су дефинисани материјали који се добијају приликом експлоатације? Да ли као отпад или полупроизвод? ... Да ли постојећа локација за одлагање јаловине има капацитета и за нове количине јаловине?“

Одговор: У оквиру поглавља 3 Студије детаљно је описана технологија површинске експлоатације лежишта кречног камена Заграђе 5 кроз низ техничких описа у вези концепције откопавања, извођења рударских радова, геометријских елемената површинског копа и одлагалишта, динамике откопавања и др.. У поглављу 3.5 дат је Опис технолошке фазе одлагања јаловине са свим потребним информацијама у вези састава јаловинског материјала, избора локације одлагања, конструкције и капацитета одлагалишта јаловине.

- **Примедба:** „Није приказан утицај технолошког процеса на воде“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављима 3.6., 5.4. и 6.4.

- **Примедба:** „Израђивач студије врши карактеризацију отпада у складу са неважећим прописом.“

Одговор: Сагласно примедби извршена је допуна текста у поглављу 3.10.

Београд,
30.12.2021. год.

Руководилац израде Студије

Проф. Никола Лилић